

POSTANOWIENIE

29 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

na posiedzeniu niejawnym 29 kwietnia 2025 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa R.R. i A.R.
przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.
o zapłatę i ustalenie,
na skutek skargi kasacyjnej Banku spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 20 lutego 2023 r., V ACa 692/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od pozwanej na rzecz powodów kwotę 2734 (dwa tysiące siedemset trzydzieści cztery) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia pozwanej do dnia zapłaty.**

UZASADNIENIE

W skardze kasacyjnej wniesionej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 20 lutego 2023 r. (sygn. akt V Ca 692/22) pełnomocnik pozwanego Banku spółki akcyjnej w W. oparł wnioszek o jej przyjęcie na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Wskazał, że w sprawie występują zagadnienia prawne:

- Jaki w świetle art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z 385¹ § 2 zd. pierwsze k.c. w zw. z art. 4 ust. 2 i 5 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich zakres pouczenia konsumenta o ryzyku kursowym/walutowym przy zawarciu umowy kredytu denominowanego jest wymagany, aby uznać, że postanowienia umowy były w pełni zrozumiałe pod względem formalnym i gramatycznym, w sposób transparenty, obrazujący ryzyko kursowe związane z zaciąganiem zobowiązaniem, a w konsekwencji, aby uznać że były one zgodne z dobrymi obyczajami, ponadprzeciętnym obowiązkiem informacyjnym i w sposób nienaruszający interesów kredytobiorcy w sposób rażący, a w szczególności: (i) czy możliwe jest ustalenie zamkniętego katalogu informacji, jakie powinno zawierać takie pouczenie, a jeśli tak to jakie informacje powinno owo pouczenie zawierać mając na względzie, że w dacie zawierania umowy kredytu, obowiązywały wytyczne/ rekomendacje Komisji Nadzoru Bankowego/Finansowego, które Bank w pełni spełnił, a zdaniem Sądu orzekającego okazały się nie wystarczające do spełnienia warunku przejrzystości, (ii) czy sądy orzekające dokonując oceny dochowania obowiązku informacyjnego przez przedsiębiorcę winny brać pod uwagę, że w momencie zawierania umowy brak było bogatego dorobku orzeczniczego TSUE oraz Sądu Najwyższego w zakresie obowiązków informacyjnych, (iii) czy przy ustalaniu zakresu obowiązku informacyjnego należy uwzględnić specyfikę gospodarki, stosunków i zwyczajów panujących w danym kraju (m.in. transformację gospodarczą, wahania kursowe waluty krajowej w stosunku do walut obcych, okoliczności wprowadzenia danego produktu na rynek?

- czy w świetle art. 385¹ § 1 k.c. w związku z art. 385² k.c. w związku z art. 65 § 1 i 2 k.c. oraz art. 385 § 2 zdanie 2 k.c. w sytuacji, w której, po zastosowaniu powszechnie przyjętych reguł wykładni oświadczeń woli, możliwe są różne, równoważne rezultaty wykładni postanowień umowy, z których co najmniej jedno rozumienie badanych postanowień umowy nie jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i nie narusza rażąco interesów konsumenta, a zastosowanie wówczas reguły wykładni przyjaznej konsumentowi oraz reguły wykładni *contra proferentem* prowadziłoby do ustalenia rozumienia postanowienia umowy, które nie mogłoby zostać uznane za abuzywne, sąd może, mimo to, stwierdzić niedozwolony

charakter takich postanowień umowy tylko z tego powodu, że ich inne, alternatywne rozumienie, może być ocenione jako nieuczciwe?"

- czy zgodnie z art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 Dyrektywy w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 PB wyeliminowanie ryzyka kursowego, charakterystycznego dla umowy kredytu denominowanego uzasadniającego powiązanie stawki oprocentowania ze stawką LIBOR, nie prowadzi do nieważności (bezskuteczności) umowy w całości, w sytuacji w której jej dalsze wykonywanie było możliwe, co oznacza, że umowa kredytu nie traci swojej tożsamości jedynie z tego powodu, że świadczenia stron wyrażone są w innej walucie lub też kredyt jest oprocentowany według niższej stopy niż typowo stosowana w obrocie, a zachowana tożsamość umowy po eliminacji klauzul abuzywnych nie może być rozumiana zbyt wąsko, w sytuacji w której: (i) umowa kredytu wskazuje kwotę do wypłaty kredytobiorcy wyrażoną w walucie polskiej (ii) kredytobiorcy otrzymali wskazaną w umowie kwotę do wypłaty (iii) treść spornej umowy pozwala na utrzymanie umowy na podstawie pozostałych postanowień umowy i może być dalej wykonywana jako kredyt w PLN z oprocentowaniem ustalonym na podstawie stawki bazowej WIBOR i marży Banku, względnie stawki LIBOR i marży banku?"

- czy umowa kredytu hipotecznego denominowanego w walucie obcej, może pozostać w mocy i być wiążąca dla stron w pozostałym zakresie (art. 385¹ § 2 k.c.) również w sytuacji, w której zawarta w tej umowie klauzula określająca sposób ustalenia kursu waluty obcej przeznaczonego do przeliczania kapitału kredytu oraz wysokości rat kredytu zostanie uznana za nieuczciwą, a jednocześnie umowa zawiera postanowienie określające stawkę bazową oprocentowania kredytu właściwą dla kredytu udzielanego w walucie polskiej, co oznacza, że w razie wyeliminowania z umowy przedmiotowych postanowień nieuczciwych, umowa mogłaby być nadal wykonywana jako kredyt udzielony w walucie polskiej bez referencji do waluty obcej, tj. wysokość zobowiązań stron mogłaby być określona w walucie polskiej, a stawką referencyjną oprocentowania dla tych zobowiązań byłaby, zgodnie z umową, stawka właściwa dla kredytu udzielonego w walucie polskiej oraz czy w takiej sytuacji Sąd może na podstawie okoliczności sprawy w związku z treścią umowy ustalić wysokość udzielonego kredytu w walucie polskiej?, co w konsekwencji prowadziłoby do niezwiązania umową w całości.

- czy w świetle art. 3 ust. 1 i 2 w zw. z art. 4 ust. 1 w zw. z art. 6 ust. 1 w zw. z art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z wykładnią art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13 dokonaną w wyroku TSUE C-19/20 zawarcie przez strony umowy kredytu aneksu do tej umowy, gwarantującego możliwość spłaty rat bezpośrednio w walucie CHF oraz zawierającego szczegółowe zasady ustalania kursów wymiany walut oraz spreadu walutowego, a więc takiego jak Porozumienie w niniejszej sprawie, stanowi wyraz świadomej i wolnej zgody Powodów na brak powoływania się na rzekomo abuzywny charakter kwestionowanego postanowienia umownego odsyłającego do Tabeli kursowej Banku, o którym mowa w wyroku TSUE C-19/20, w sytuacji w której: (i) postanowienia przeliczeniowe umożliwiające jednostronne określenie wysokości kursu CHF oraz arbitralność w zakresie ustalania kursu stanowiły dla sądu podstawę do stwierdzenia abuzywności postanowień umowy kredytu, a w konsekwencji doprowadziły do stwierdzenia nieważności umowy, (ii) określenie w zawartym Porozumieniu szczegółowych zasad ustalania kursów wymiany walut oraz spreadu walutowego uniemożliwiało jednostronne kształtowanie wysokości kursu CHF oraz eliminowało arbitralność ustalania kursu wymiany waluty przez Bank (iii) orzecznictwo sądów nie wskazuje zamkniętego katalogu informacji jakie powinno zawierać takie porozumienie?

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Po wniesieniu skargi kasacyjnej pełnomocnik pozwanego wniósł o wyłączenie od rozpoznania sprawy I CSK 2586/23 sędziego, któremu przypadła ta sprawa do rozpoznania, wskazując, że z oświadczeń majątkowych sędziego wynika, że spłaca on pożyczkę indeksowaną kursem franka szwajcarskiego, co może wywoływać wątpliwości co do jego bezstronności w sprawie. Po złożeniu przez ww. sędziego stosowanego wyjaśnienia (k. 137) zostało wydane postanowienie Sądu Najwyższego z 18 lutego 2025 r. w składzie: SSN Marcin Łochowski oddalające ten wniosek.

Sędzia Sądu Najwyższego Marcin Łochowski został powołany na urząd sędziego Sądu Najwyższego do Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych na postanowieniem Prezydenta RP z 10 października 2018 r. (Monitor Polski z 2018 r., poz. 1029) na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa z 28 sierpnia 2018 r.

zawarty w jej uchwale nr 331/2018 w przedmiocie przedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na dwadzieścia stanowisk sędziego Sądu Najwyższego w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (Monitor Polski z 2018, poz. 633). Już po otrzymaniu tej nominacji Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego na podstawie art. 35 § 2 ustawy o Sądzie Najwyższym przeniósł sędziego Sądu Najwyższego Marcina Łochowskiego do Izby Cywilnej. Wyżej wymieniony sędzia został więc powołany na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa w składzie i w trybie ukształtowanym przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3, dalej – „ustawa nowelizująca z 8 grudnia 2017 r.”). W uchwale składu połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (OSNC 2020, nr 4, poz. 34) Sąd Najwyższy stwierdził, że sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi m.in. wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy nowelizującej z 8 grudnia 2017 r. (pkt 1 uchwały). Konsekwencji udziału w wydaniu przez tak powołanych sędziów Sądu Najwyższego orzeczeń dotyczą liczne orzeczenia Sądu Najwyższego, Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, z których wynika, że Sąd Najwyższy w takim składzie osobowym nie spełnia kryteriów sądu określonych w 45 ust. Konstytucji, art. 6 ust. 1 konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w zw. z art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej. W odniesieniu do takich orzeczeń w przedmiocie wyłączenia sędziego od orzekania uznano nawet możliwość – mającą oparcie w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (zob. wyrok tego Trybunału z 6 października 2021 r., C-487/19, ECLI:EU:2021:798) – uznania ich za niewywołujących skutków prawnych (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 8 listopada 2024 r., II CSKP 1211/22 oraz powołane tam orzecznictwo). Sięgnięcie do tej niewątpliwie nadzwyczajnej sankcji było uzasadnione tym, że odmowa wyłączenia od orzekania sędziego Sądu Najwyższego, co do którego zachodziły poważne wątpliwości co do jego

bezstronności w sprawie, mogła spowodować, że Sąd Najwyższy w składzie z udziałem tego sędziego sam nie spełniałby cech wymaganych od sądu, a określonych w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 6 ust. 1 EKPCz i w art. 19 ust. 1 akapit drugi w zw. z art. 47 Karty Praw Podstawowych w zw. art. 267 TFUE. Taka sytuacja nie zachodzi obecnie. Nie wdając się bowiem w merytoryczną ocenę zasadności oddalenia wniosku pozwanego o wyłączenie sędziego, co jest niedopuszczalne, należy wskazać, że wskazany we wniosku strony o wyłączenie sędziego stan uległ istotnej zmianie, gdyż powołany do rozpoznania sprawy (wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania) sędzia spłacił pożyczkę na podstawie ugody zawartej z bankiem, w którym strony uzgodniły, że nie będą dochodzić od siebie wzajemnych roszczeń. Wydane więc z udziałem tego sędziego orzeczenie w tej sprawie w żaden sposób nie będzie miało wpływu na jego sytuację prawną względem banku, z którym zawarł umowę pożyczki. Dodać należy, że umowa pożyczki łączyła sędziego z innym bankiem niż pozwanym w sprawie.

Określone w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaganie uzasadnienia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania zostaje spełnione, jeśli skarżący wykaże, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które – zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. – będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Co do przywołanej przyczyny kasacyjnej (z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), w świetle ugruntowanego orzecznictwa zagadnienie prawne jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 września 2012 r., II CSK 180/12, niepubl. oraz z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl.), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas

rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.). Kwestia taka powinna spełniać wymagania stawiane zagadnieniu prawnemu przedstawianemu Sądowi Najwyższemu przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c. - zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13, niepubl. oraz z 14 września 2012 r., I UK 218/12, niepubl.), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, niepubl. oraz z 24 października 2012 r., I PK 129/12, niepubl.). Chodzi przy tym wyłącznie o poważne wątpliwości, wymagające zaangażowania Sądu Najwyższego, wykraczające poza poziom zwykłych wątpliwości prawnych, które powstają niemal w każdym procesie decyzyjnym stosowania prawa. W celu spełnienia przesłanki przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nie wystarczy samo sformułowanie pytania do Sądu Najwyższego. Konieczne jest również zaproponowanie możliwych (odmiennych) odpowiedzi na postawione pytanie. Ograniczenia się do sformułowania pytania, wymagającego zdaniem skarżącego udzielenia odpowiedzi, nie wypełnia dyspozycji wskazanego przepisu. (zob. m.in. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 grudnia 2011 r., II PK 183/11, niepubl., z 20 grudnia 2011 r., II PK 207/11, niepubl., z 9 stycznia 2017 r., II CSK 423/16, niepubl. oraz z 16 maja 2018 r., II CSK 12/18, niepubl.). Podkreśla się konieczność wskazania na występujące rozbieżności interpretacyjne przy rozstrzyganiu przedstawionego zagadnienia prawnego w orzecznictwie lub nauce prawa (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 maja 2018 r., I CSK 798/17, niepubl., z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 585/17, niepubl. oraz z 8 kwietnia 2018 r., V CSK 577/17, niepubl.). Podstawowym, bowiem, celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (postanowienie Sądu Najwyższego z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147). Brak z kolei podstaw do doszukiwania się przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w uzasadnieniu podstaw kasacyjnych, gdyż nie jest to rolą Sądu Najwyższego na tym etapie postępowania kasacyjnego.

Istotne zagadnienie prawne, aby mogło uzasadniać przyjęcie skargi do rozpoznania wprawdzie – jak to wyżej wskazano - musi mieć walor ogólniejszy, przydatny dla rozstrzygnięcia tego samego problemu prawnego w podobnych czy takich samych stanach faktycznych, ale musi być także przydatne dla rozstrzygnięcia danej skargi kasacyjnej, którą zaskarżono wyrok Sądu drugiej instancji oparty na określonej podstawie faktycznej. Z tej perspektywy pierwsze z zagadnień prawnych sformułowanych w skardze kasacyjnej dotyczące sposobu prawidłowego wykonania obowiązku informacyjnego przez bank przed zawarciem umowy kredytu zawierającej postanowienia przewidujące waloryzację świadczenia konsumenta w odniesieniu do kursu waluty obcej nie jest przydatne dla rozstrzygnięcia skargi kasacyjnej. Niezależnie bowiem od przyjętego standardu (modelu) realizacji obowiązku informacyjnego przez banki istotne jest to, że w ustalonym stanie faktycznym z przyczyn wskazanych przez Sądy *meriti* powodowie nie uzyskali w sposób jasny dostatecznych informacji o ryzyku (według oceny Sądu drugiej instancji o skali tego ryzyka) związanym z zawartą umową, jak również sposobu określenia przez drugą stronę umowy wysokości ich świadczeń. Tymczasem w orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazano, że aby uznać, iż konsument został należycie poinformowany o ryzyku walutowym związanym z kredytem indeksowanym do waluty obcej lub denominowanym w tej walucie, muszą być spełnione określone przesłanki. Bank, realizując ten obowiązek, powinien przekazać w sposób jasny i zrozumiały konsumentowi, posiadającemu zazwyczaj elementarną znajomość rynku finansowego, że zaciągnięcie tego rodzaju kredytu jest bardzo ryzykowne, a efektem może być obowiązek zwrotu wielokrotnie wyższej od pożyczonej mimo dokonywania regularnych spłat oraz, że ryzyko kursowe z ekonomicznego punktu widzenia może okazać się dla niego trudne do udźwignięcia w przypadku silnej deprecjacji waluty, w której otrzymuje wynagrodzenie (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22, postanowienie Sądu Najwyższego z 15 listopada 2022 r., I CSK 2909/22 i z 24 listopada 2022 r., I CSK 3032/22 oraz wyrok TSUE z 14 marca 2019 r., C-118/17). Dla oceny prawidłowości wykonania obowiązku informacyjnego przez bank – zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego i Trybunału Sprawiedliwości

Unii Europejskiej – nie są istotne inne czynniki, w szczególności wskazane przez pozwanego w zagadnieniu prawnym.

Przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie uzasadnia zagadnienie prawne sformułowane na tle art. 385¹ § 1 k.c. w związku z art. 385² k.c. w związku z art. 65 § 1 i 2 k.c. oraz art. 385 § 2 zdanie 2 k.c., gdyż według oceny Sądu drugiej instancji w ustalonym stanie faktycznym nie istnieją różne możliwe i równoważne warianty wykładni postanowień umowy, w tym taki, który nie prowadziłby do sprzeczności z dobrymi obyczajami i nie naruszałby rażąco interesów konsumenta.

Zagadnienia prawne związane z możliwością przyjęcia przez sąd nieważności umowy kredytu zawartej z konsumentem zawierającej postanowienia niedozwolone o takiej treści jak zawarta przez strony, jak również dotyczące możliwości lub braku takiej możliwości utrzymania się pozostałej części umowy po wyeliminowaniu z nich postanowień waloryzacyjnych o charakterze abuzywnym były przedmiotem wielokrotnych i wyczerpujących wypowiedzi Sądu Najwyższego i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Przyjęto w nich, że uznanie tych klauzul za abuzywne oznacza, że są one – z mocy samego prawa od momentu zawarcia umowy – bezskuteczne (nie wiążą) konsumentów (art. 385¹ § 1 k.c.), jednak strony pozostają związane umową w pozostałym zakresie, jeśli jest to tylko możliwe. Stwierdzenie niedozwolonego charakteru postanowienia w umowie kredytu może uzasadniać uznanie umowy za nieważną. Umowa będzie dotknięta nieważnością, gdy bez abuzywnych postanowień jej obowiązywanie nie jest możliwe w świetle prawa krajowego i nie zaszły przesłanki umożliwiające zastosowanie regulacji zastępczej. Zastosowanie tych sankcji wadliwej czynności prawnej jest możliwe, jeśli konsument nie potwierdził abuzywnych postanowień i nie udzielił świadomej i wolnej zgody na te klauzule, tym samym odmawiając przywrócenia im skuteczności z mocą wsteczną (zob. np. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r. – zasada prawna - III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56; wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 3 października 2019 r., C-260/18, Kamil Dziubak, Justyna Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG i z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, I.W., R.W. przeciwko Bank BPH S.A oraz wyroki Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD, 2021, nr 2, poz. 20, z 16 września 2021 r., I CSKP

166/21 i z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22). W uzasadnieniu powołanej wyżej uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego (zasady prawnej) z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21 wskazano, nawiązując do wcześniejszego orzecznictwa, w tym orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, że zastąpienie niedozwolonego postanowienia umownego odnoszącego się do sposobu określania kursu waluty obcej (w umowie kredytu indeksowanego czy denominowanego) innym sposobem określenia kursu waluty obcej wchodzi w rachubę tylko wtedy, gdy (koniunkcja przesłanek): 1) po wyłączeniu klauzuli abuzywnej umowa nie może obowiązywać, o czym decyduje obiektywne podejście w świetle prawa krajowego, a zatem wola jednej ze stron, w tym konsumenta, nie ma w tym zakresie rozstrzygającego znaczenia; 2) całkowity upadek umowy naraża konsumenta na „szczególnie niekorzystne konsekwencje”, w świetle okoliczności istniejących w czasie sporu lub możliwych wówczas do przewidzenia, z uwzględnieniem rzeczywistych i bieżących interesów konsumenta i z zastrzeżeniem, że do celów tej oceny decydująca jest wola wyrażona przez konsumenta w tym względzie; 3) istnieje przepis dyspozytywny albo przepis „mający zastosowanie, gdy strony danej umowy wyrażą na to zgodę”, który mógłby zastąpić wyeliminowane niedozwolone postanowienie umowne, umożliwiając utrzymanie umowy w mocy; jeżeli niedozwolone postanowienie umowne odzwierciedlało obowiązujący przepis ustawowy mający zastosowanie w przypadku porozumienia stron, w rachubę wchodzi także zastąpienie niedozwolonego postanowienia „tym stanowiącym punkt odniesienia przepisem ustawowym w nowym brzmieniu przyjętym już po zawarciu umowy”.

W aktualnym orzecznictwie Sądu Najwyższego przeważa pogląd, że wyeliminowanie z umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej klauzul przeliczeniowych, uznanych za abuzywne, prowadzi również do upadku klauzuli ryzyka walutowego. Klauzula ta jest charakterystyczna dla umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i uzasadnia powiązanie stawki oprocentowania ze stawką LIBOR. Takie przekształcenie umowy jest na tyle daleko idące, że należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, nawet jeśli nadal dotyczy innego podtypu czy wariantu umowy kredytu. W konsekwencji, po wyeliminowaniu tego rodzaju klauzul, utrzymanie umowy w formie zamierzonej przez strony nie jest

możliwe (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, z. B, poz. 20, z 13 kwietnia 2022 r., II CSKP 15/22, z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 45. i II CSKP 382/22, z 13 maja 2022 r., II CSKP 405/22 i II CSKP 293/22, z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22, z 26 stycznia 2023 r., II CSKP 722/22, z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22 oraz wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 14 marca 2019 r., C-118/17, z 5 czerwca 2019 r., C-38/17 i z 3 października 2019 r., C-260/18).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego odniesiono się również wielokrotnie co do możliwości sanowania niedozwolonego postanowienia umowy na skutek zawarcia przez strony aneksu do umowy umożliwiającego kredytobiorcom zmianę sposobu spłaty kredytu. Zmiana umowy kredytu np. w formie aneksu, mogłaby tylko wtedy implikować sanację wadliwych postanowień umownych, jeśliby można ją potraktować jako wyraz „świadomej i dobrowolnej” zgody konsumenta na związanie abuzywnym postanowieniem umownym. Zakłada to przede wszystkim, że konsument – dokonując czynności prawnej – jest świadomy wadliwości postanowień umownych, które czynność ta miałaby sanować (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 19 stycznia 2024 r., II CSKP 874/22 i z 6 września 2024 r., II CSKP 1644/22; uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 r., III CZP 6/21 i wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, I.W., R.W. przeciwko Bank BPH S.A.). W orzecznictwie wyjaśniono też, jakie przesłanki muszą być spełnione, aby uznać, że przez zmianę umowy (zawarcie aneksu) doszło do uchylecia konsekwencji abuzywności zastrzeżonych w niej klauzul. W szczególności, że może to nastąpić tylko wówczas, gdy konsument zrezygnował z wyciągania konsekwencji z tej abuzywności świadomie i swobodnie, co zakłada, iż wiedział on o niedozwolonym charakterze klauzul i związanych z tym konsekwencjach (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 25 lipca 2023 r., II CSKP 1487/22, z 25 października 2023 r., II CSKP 820/23 i postanowienie z 28 listopada 2024 r., I CSK 4448/23). Wskazane więc wyżej zagadnienie prawne było już przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego, co nie uzasadnia przyjęcia skargi kasacyjnej pozwanego z tej przyczyny. Według dokonanych w sprawie ustaleń, strony zawarły 6 marca 2015 r. porozumienie dotyczące wyłączenie możliwości spłat kredytu przez powodów

bezpośrednio we frankach szwajcarskich, co – według oceny Sądu drugiej instancji – nie prowadziło do sanacji nieważnej umowy kredytu zawierającej postanowienia niedozwolone. W skardze kasacyjnej nie podniesiono w związku z tą oceną prawną, że jest ona do tego stopnia wadliwa, że czyniłaby skargę kasacyjną oczywiście uzasadnioną w znaczeniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. przynajmniej w zakresie odnoszącym się do tej części oceny Sądu drugiej instancji. Ostatecznie prowadzi to do konkluzji, że brak jest przesłanek uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dodać należy, że w ramach przedsądu Sąd Najwyższy odmawiał przyjęcia do rozpoznania skarg kasacyjnych, w tym co do pozwanego banku opartych na tożsamej bądź zbliżonej argumentacji m.in. postanowieniach: z 11 kwietnia 2024 r., I CSK 1216/23, z 5 września 2024 r., I CSK 2704/23, z 29 października 2024 r., I CSK 3064/23, z 13 grudnia 2024 r., I CSK 322/24, z 8 listopada 2024 r., I CSK 3661/23, z 10 września 2024 r., I CSK 2522/23, z 14 listopada 2023 r., I CSK 5156/22, z 3 sierpnia 2023 r., I CSK 5291/22 i z 29 września 2023 r., I CSK 6772/22. W celu uniknięcia zbędnych powtórzeń, należy odwołać się do uzasadnień tych postanowień i zawartego tam orzecznictwa. W świetle obecnych orzeczeń skarga jest zatem nieaktualna, co uniemożliwia jej przyjęcie do rozpoznania. Skarżący nie wykazał, by w dacie orzekania w przedmiocie przedsądu istniała potrzeba kolejnego odniesienia się przez Sąd Najwyższy do przedstawionej regulacji i problematyki. Uwzględniając dotychczasowe orzecznictwo unijne oraz aktualny dorobek orzecniczy Sądu Najwyższego, nie było podstaw do kolejnej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tej materii, z uwzględnieniem publicznoprawnych, ponadindywidualnych funkcji skargi kasacyjnej.

Wskazać należy również, że nie zachodzi nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę – w granicach zaskarżenia – z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego – na stosowany wniosek zawarty w odpowiedzi na skargę kasacyjną – orzeczono na podstawie art. 98 § 1, 1¹, 3-4 w

zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. oraz przepisów § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jednolity Dz.U. z 2023, poz. 1964).

Dariusz Dończyk

[SOP]

[r.g.]